

Arkhaia Anatolika

e-ISSN: 2651-4664

arkhaiaanatolika.org
Arkhaia Anatolika 6 (2023) 133-150
DOI: 10.32949/Arkhaia.2023.61

Araştırma Makalesi

Tyana'da 2003-2017 Yılları Arasında Bulunan Hellenistik Dönem Unguentariumları

Tuğba KILIÇ*

Öz

Tyana antik kenti, Kappadokia Bölgesi'nden Kilikia Kapıları'na giden bir yol güzergâhı üzerinde yer almaktadır. Bugün, Niğde ilinin Bor ilçesine bağlı Kemerhisar Kasabası'nda konumlanmaktadır. Bu makalenin konusu, Tyana antik kentinde yapılan yüzey araştırmaları ve kazılarda bulunan Hellenistik Dönem unguentariumlarıdır. Kentte, kubbe formunda ağız kenarlı ve iç gövdeli (fusiform) unguentariumlar olmak üzere iki tip tespit edilmiştir. Kubbe formunda ağız kenarlı tek örnek, MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına aittir. Unguentariumların çoğunluğu ise iç gövdeli (fusiform) tiplerden oluşmaktadır. İç gövdeli unguentariumlardan tek parça MÖ 3.-2. yüzyıla aittir. Bunların dışındaki Tyana buluntusu unguentariumlar, genel olarak MÖ 2.-1. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Unguentariumların yoğunluk gösterdiği MÖ 2.-1. yüzyıllarda Tyana antik kenti Yunan polisi kimliğini taşımıştır. MÖ 1. yüzyılda Kappadokia Bölgesi, Roma'nın desteğini kazanmıştır. Arkeolojik ve epigrafik veriler, Tyana'nın bu yüzyıllarda parlak bir süreç geçirdiğini göstermektedir. Bu çalışmada değerlendirilen unguentariumlar da bunu desteklemektedir.

Kentin Hellenistik Dönem'ine ait seramik buluntuları arasında yer alan bir kalıp, Tyana'da veya çevresinde bir seramik üretiminin olduğuna işaret etmektedir. Bunun yanında Geç Hellenistik Dönem'e tarihlendirilen ithal kapların ve bunların taklitlerinin ele geçmesi, yerel üretimi desteklemektedir. Bu doğrultuda unguentariumların da yerel üretime ait tipler arasında yer alabileceği düşünülmektedir.

Tyana unguentariumları antik kentin nekropolis alanından ele geçmemiştir. Bunlar, kentin farklı noktalarında yapılan yüzey araştırmaları ile hamamda ve kilisede yapılan kazılarda bulunmuştur. Buna göre Tyana unguentariumlarının günlük yaşamda çeşitli amaçlar için kullanılmış olduğu düşünülebilir.

Anahtar Kelimeler: Tyana, Hellenistik seramik, unguentarium, iç gövdeli, fusiform.

* Tuğba Kılıç, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Karaman/Türkiye.
E-mail: tubakilic33@gmail.com
Orcid id: 0009-0000-5757-4185

Sorumlu Yazar: Tuğba Kılıç, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Karaman/Türkiye.
E-mail: tubakilic33@gmail.com

Geliş Tarihi: 10.11.2023
Kabul Tarihi: 15.12.2023
Online Yayın Tarihi: 31.12.2023

Makale Künyesi: Kılıç, T. 2023. "Tyana'da 2003-2017 Yılları Arasında Bulunan Hellenistik Dönem Unguentariumları." *Arkhaia Anatolika* 6: 133-150.
<https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2023.61>

Çıkar Çatışması Beyanı: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır.

• Dergide yayınlanan makalelerin bilimsel ve hukuki sorumluluğu tamamen yazar(lar)ına aittir.

Arkhaia Anatolika

e-ISSN: 2651-4664

arkhaiaanatolika.org
Arkhaia Anatolika 6 (2023) 133-150
DOI: 10.32949/Arkhaia.2023.61

Research Article

Hellenistic Unguentaria Found in Tyana between 2003 and 2017

Tuğba KILIÇ*

* Tuğba Kılıç, Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Karaman/Türkiye.
E-mail: tubakilic33@gmail.com
Orcid id: 0009-0000-5757-4185

Corresponding Author: Karamanoğlu Mehmetbey University, Faculty of Letters, Department of Archaeology, Karaman/Türkiye.
E-mail: tubakilic33@gmail.com

Received Date: 10.11.2023
Acceptance Date: 15.12.2023
Online Publication Date: 31.12.2023

Citation: Kılıç, T. 2023. "Hellenistic Unguentaria Found in Tyana between 2003 and 2017." *Arkhaia Anatolika* 6: 133-150.
<https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2023.61>

Conflicts of Interest: No conflict of interest has been declared.

Copyright & License: Authors retain copyright of their work and their articles are licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0).

• The scientific and legal propriety of the articles published in the journal belongs exclusively to the author(s).

Abstract

The ancient city of Tyana is positioned on a route that extends from the Cappadocia Region to the Cilician Gates. Today, this city is located in the Kemerhisar Town, Bor district of Niğde Province, Turkey. This article focuses on the unguentaria of the Hellenistic Period recovered from the surveys and excavations of Tyana. Two types of unguentaria were identified during these excavations: unguentaria with dome-like rims and spindle-shaped unguentaria. The only example of the unguentarium with dome-like rims dates back to the second half of the 3rd century BC. Most of the unguentaria are spindle-shaped (fusiform). The only example of the spindle-shaped unguentaria goes back to the 3rd-2nd century BC. Apart from these, other unguentaria found in Tyana are broadly dated to the 1st and 2nd century BC.

The 1st and 2nd century BC, when the unguentariums were very commonly available, the ancient city of Tyana emerged as a Greek polis. In the 1st century BC, the Cappadocia region gained the support of Rome. Based on various archaeological and epigraphic data, Tyana had its golden age around these centuries. Also, the unguentaria examined in this study support this argument.

A mold found among the ceramics belonging to the Hellenistic period of the city indicates that there used to be a pottery production in or around Tyana. Further, the uncovering of imported ceramics dated to the Late Hellenistic Period and their imitations supplements the existence of a local production. In this regard, it is thought that unguentaria may also be among the types of local production.

No unguentarium of Tyana was recovered from the necropolis area of the ancient city. These were found during the archaeological surveys of the ancient city and excavations in the bath and church. . Accordingly, it can be thought that Tyana unguentaria were used for various purposes in daily life.

Keywords: Tyana, Hellenistic pottery, unguentaria, spindle-shaped, fusiform.

Giriş

Tyana¹, Antik Dönem’de Kilikia Kapıları yol güzergâhı üzerinde yer alan önemli bir Kappadokia kentidir². Bugün Niğde ilinin Bor ilçesine bağlı Kemerhisar Kasabası merkezine lokalize edilmektedir³. Antik kent yarı engebeli, tarım için elverişli arazilerle çevrili bir höyük üzerine kurulmuştur⁴.

Tyana antik kentinde 2001-2013 yılları arasında İtalya Padua Üniversitesi Arkeoloji bölümü katılımıyla kazı çalışmaları yapılmıştır⁵. 2016 yılında Niğde Müze Müdürlüğü başkanlığında, Aksaray Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Osman Doğanay’ın bilimsel danışmanlığında yeni dönem kazıları başlatılmış⁶ ve bu çalışmalar 2019 yılında Cumhurbaşkanlığı kararnameli kazıya dönüştürülmüştür⁷.

Bu makalenin konusunu, Tyana antik kentinde yapılan yüzey araştırmaları ve kazılarda 2003-2017 yılları arasında bulunan Hellenistik Dönem unguentariumları oluşturmaktadır. Unguentariumlar, Tyana’nın Hellenistik Dönem seramiğinin önemli buluntu gruplarından biridir. Bu çalışma ile Tyana antik kentinin Hellenistik Dönemi’ne ait unguentariumlarının tipolojisini ve kronolojisini ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Bunların hangi amaçlarla kullanıldığını tespit etmek de çalışmanın önemli sorularından biridir. Bunun yanı sıra unguentariumların kentin tarihsel sürecindeki yerini açıklamak diğer önemli amacımızı oluşturmaktadır.

Tyana Unguentariumları

Unguentariumlar, Hellenistik ve Erken Roma dönemlerinde yaygın olarak kullanılan kaplar arasında yer almaktadır⁸. Günlük yaşamda bu kapların içerisine çeşitli kokulu yağlar, merhemler veya rahatlatıcılar konulmaktadır⁹. Günlük kullanımının¹⁰ yanı sıra yoğun olarak mezarlarda bulunmuşlardır¹¹. Mezarlarda ele geçen örneklerin işlevinin cenaze törenleriyle bağlantılı olduğu düşünülmüştür¹². Ancak en yaygın mezar buluntuları arasında sayılan unguentariumların¹³ cenaze bağlamındaki işlevi ve kronolojisi henüz kesin olarak belirlenememiştir¹⁴. Ayrıca bu kaplar adak eşyası olarak da kullanılmıştır¹⁵. Bunlarla birlikte, unguentariumların yerleşim alanlarında da tespit edilmesi oldukça önemlidir¹⁶.

Unguentariumlar genel itibariyle iki ana tipten oluşmaktadır. Birincisi iç gövdeli (*fusiform*), ikincisi yuvarlak gövdeli (*bulbous*) örneklerdir. Bunlara ek olarak üçüncü bir tip, kubbe formunda ağız kenarlı unguentariumlardır¹⁷. Tyana antik kentinde yapılan çalışmalarda iç gövdeli ve kubbe formunda ağız kenarlı unguentariumlar tespit edilmiştir.

¹ Bu çalışma, T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu Başkanlığı tarafından desteklenen Tyana kazıları kapsamında yapılmıştır.

² Hild ve Restle 1981, 298.

³ Hild ve Restle 1981, 298; Bununla birlikte arkeolojik çalışmalar sayesinde antik kentin sınırlarının, Kemerhisar Kasabası’nın doğusunda yer alan Bahçeli Kasabası’nı da kapsadığı anlaşılmıştır.

⁴ Berges ve Nollé 2000, 10.

⁵ Mondin 2012, 7; Doğanay 2019, 19.

⁶ Doğanay 2019, 19.

⁷ Doğanay 2019, 19-20.

⁸ Thompson 1934, 472-473; Anderson-Stojanović 1987, 105; Anderson-Stojanović 1992, 81.

⁹ Körsulu 2011, dn. 1.

¹⁰ Thompson 1934, 473-474.

¹¹ Thompson 1934, 472-473; Anderson-Stojanović 1987, 105; Anderson-Stojanović 1992, 81.

¹² Anderson-Stojanović 1987, 105.

¹³ Thompson 1934, 472-473; Anderson-Stojanović 1987, 105; Anderson-Stojanović 1992, 81.

¹⁴ Anderson-Stojanović 1987, 105.

¹⁵ Anderson-Stojanović 1987, 106.

¹⁶ Thompson 1934, 473.

¹⁷ Anderson-Stojanović 1987, 106-108; Hayes 1991, 68.

Antik kentin nekropolisi olduğu düşünülen alan, modern yerleşimin içinde yer almaktadır¹⁸. Buradaki mezarların tümü kenarları traşlı düz taşlarla çevrili basit teknikte yapılmıştır ancak günümüzde mezarlar oldukça tahrip olmuş durumdadır. Mezarlarla ilgili arkeolojik bir çalışma henüz yapılmadığından, bunların hangi dönemde/dönemlerde kullanıldığına dair bir bilgi bulunmamaktadır¹⁹. Dolayısıyla nekropolisi üzerine yeterli çalışmanın bulunmadığı Tyana'da bu çalışmaya konu olan unguentariumlar nekropolis buluntuları değildir. Bunlar kentin farklı noktalarında yapılan yüzey araştırmalarında, kentin hamamı ve kilisesinde yapılan kazılarda ele geçmiştir.

Tyana'da bulunan kubbe formunda ağız kenarlı unguentarium tek örnekle temsil edilmektedir. Kaidesinin tamamı, gövdesinin ise az bir bölümü korunmuştur. İğ gövdeli unguentariumlar toplam 19 adettir. Bunların ağız-boyun, boyun-gövde, gövde-ayak-kaide ve ayak-kaide kısımları korunmuştur.

Her iki tipe ait örneklerde genel itibariyle kahverengi, kırmızı, sarımsı kahverengi, kırmızımsı sarı ve az sayıda örnek gri renkte kile sahiptir. Katkı maddesi olarak taşçık, kireç, kum ve mika görülmektedir. Astarları krem, kırmızı, siyah-gri ve siyah renkleri arasında değişiklik göstermektedir. Bazı örnekler ise astarsız bırakılmıştır.

Kubbe Formunda Ağız Kenarlı Unguentarium

Kubbe formunda ağız kenarlı unguentariumlar, isminden de anlaşıldığı gibi ağız kenarı kubbe şeklindedir. Yüksek boyunlu, belirgin omuzlu ve kalp şeklinde gövdesi vardır. Kaidesi geniş tabanlı ve koniktir²⁰. Yükseklikleri genellikle 20-25 cm'dir ancak 40 cm veya daha fazla yüksekliğe sahip örneklerin varlığı da bilinmektedir²¹. Formun astarı genel olarak açık toprak renginden kırmızımsı açık kahverengi tonlarına kadar değişiklik göstermektedir²².

Kubbe formunda ağız kenarlı unguentariumdan Tyana'da tek örnek ele geçmiştir (lev. 1.1). Kaide ve gövde profili korunmuş olan eserin yüzeyinde krem renginde ince bir astarı vardır. Benzeri Nagidos'ta bulunmuş ve MÖ 3. yüzyılın 3. çeyreğine tarihlendirilmiştir²³. Kaunos'ta tabakalanmış dolguda bulunan en erken örneğin MÖ 3. yüzyılın son çeyreğinden öncesine tarihlendiği tespit edilmiştir²⁴. Benzer bir diğer örnek, Knidos'ta bulunmuş ve MÖ 3. yüzyılın üçüncü çeyreğine ya da biraz daha geç bir tarihe ait olduğu ifade edilmiştir²⁵. Smyrna'da bulunan benzer bir örnek MÖ 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁶. Genel bir tarihlendirme içeren Smyrna örneği yanında diğer merkezlere bakıldığında, Tyana'da tek örnek olan kubbe formunda ağız kenarlı unguentariumun MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendiği önerilebilir.

İğ Gövdeli (Fusiform) Unguentariumlar

İğ gövdeli (*fusiform*) unguentariumların Erken Hellenistik Dönem'den itibaren hemen hemen bütün yerleşim alanlarında ele geçtiği bilinmektedir. Bunların ince uzun bir boynu,

¹⁸ Burası Bor'dan Kemerhisar Kasabası'na gelen yolun batı kısmında bulunan Ayözmen Mevkii'nde yer alan Cumhuriyet Mahallesi'nin içindedir, bk. Berges 2002, 92.

¹⁹ Berges ve Nolle 2000, 91, 117-118.

²⁰ Hayes 1991, 68; Dotterweich 1999, 64; Rotroff 2006, 157-158.

²¹ Dotterweich 1999, 64.

²² Dotterweich 1999, 64.

²³ Körsulu 2011, 80, kat. no. 23-23a.

²⁴ Dotterweich 1999, 12, 32. Kaunos örneği MÖ 227-226'dan önceye tarihlendirilen tabakada ele geçmiştir, bk. Schmaltz 1991, 143.

²⁵ Dotterweich 1999, taf. 12-13, kat. no. 31.

²⁶ Ersoy 2020, 139, kat. no. 512.

yuvarlak gövdesi ve yine ince uzun bir ayak bölümü vardır. Kaideleri ufaktır. En erken örneklerinin gövdesi küre biçimine sahipken, geç döneme doğru gövdesi uzamış ve incelmıştır. Formun en geç örneklerinde ise tipler tam bir iğ biçimini almış ve bu nedenle kapasitesi de azaltılmıştır²⁷. Çeşitli varyasyonları bulunan unguentariumların boyutları da birbirlerinden farklıdır. Küçük unguentarium örneklerinin boyutu 4-5 cm yüksekliğindeyken, büyük boyutlu unguentarium örnekleri 20-30 cm arasında değişmektedir²⁸.

Unguentariumların astarı Attika'da parlak siyah renge sahiptir. Bununla birlikte Erken Hellenistik Dönem'den itibaren kapların büyük çoğunluğu ince gri renkli astar ile kaplanmıştır²⁹. Bezeme olarak bazı tiplerde basit şekilde yapılmış ince bantlar bulunmaktadır. Hellenistik Dönem'in popüler kaplarında görülen Batı Yamacı bezemesi nadir de olsa bazı örneklerde kullanılmıştır³⁰.

Tyana'da iğ gövdeli unguentariumların ağız-boyun, boyun-gövde ve kaide-gövde kısımları ele geçmiştir. Astarları krem, kırmızı, siyah-gri ve siyah arasında değişmektedir. Bazı örnekler ise astarsızdır.

İğ gövdeli tiplerin ilk örneğini oluşturan kat. no. 2'nin boyun ve gövde kısmı korunmuştur (lev. 1.2). Gövde profili kalınlaşarak aşağıya doğru inen Tyana örneği Dor antik kentinde bulunan ve tam profil veren bir unguentarium ile benzerdir³¹. Söz konusu kentte bu tiplerin genel kullanımının MÖ 3. ve 2. yüzyıl boyunca görüldüğü ifade edilmiştir. Tyana unguentariumuna benzer örnekler Paphos'ta MÖ 3.-2. yüzyıllara³², Pisidia-Antiocheia'sında MÖ 2. yüzyıla³³, Kelenderis'te MÖ 2. yüzyıla³⁴, Adana Müzesi'nde MÖ 3. yüzyılın sonu-MÖ 2. yüzyılın başlarına³⁵, Metropolis'te MÖ 2. yüzyılın 2. yarısına³⁶, Milet Müzesi'nde MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir³⁷. Buna göre Tyana örneğini MÖ 3.-2. yüzyıla tarihlendirmek mümkündür.

Kat. no. 3 (lev. 1.3), boyun, gövde ve tabana doğru uzanan ayak kısmı korunmuş bir örnektir. Gövdesi dardır ve bu haliyle tam bir iğ biçimini almıştır. Bu formun Dor'da genel kullanımının MÖ geç 3. yüzyıl ve MÖ 2. yüzyıl boyunca devam ettiği ifade edilmiştir³⁸. Benzer tiplerden Ashdod örneği, MÖ 2. yüzyılın ortasına³⁹, Patara'dan bir örnek MÖ 2. yüzyıla⁴⁰, Milet Müzesi'nde bir örnek ise MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir⁴¹. Bir başka benzer örnek Atina Agorası'nda MÖ 200-125 yılları arasına tarihlenen kontekstten ele geçmiştir⁴². Bu örnekler doğrultusunda kat. no. 3 MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Kat. no. 4 ve 5'in kaideden gövdeye geçiş kısmı korunmuştur (lev. 1.4-5). Bu tip unguentariumların Dor'da genel itibarıyla MÖ 3. ve 2. yüzyıl boyunca kullanımının

²⁷ Aström 1967, 188, fig. 1-2; Anderson-Stojanović 1987, 106-108.

²⁸ Anderson-Stojanović 1987, 106.

²⁹ Rotroff 1997, 176.

³⁰ Anderson-Stojanović 1987, 108; Rotroff 1997, fig. 72, 1171-1172.

³¹ Guz-Zilberstein 1995, 305, fig. 6.26; 21.

³² Giudice 1994, 241, 243, fig. 9.2.

³³ Arslan 2004, 225, fig. 6, lev. 37, no. 59.

³⁴ Zoroğlu 2000, 308, pl. 110, 11, no: 25.

³⁵ Nasıfoğlu 2021, 60, kat. no. U29.

³⁶ Gürler 1994, 187, çiz. 40, no. 144, lev. 30, no. 144.

³⁷ Yaşar 2010, 57, lev. V, U29.

³⁸ Guz-Zilberstein 1995, 306, fig. 6. 26; 40.

³⁹ Dothan 1971, 57, fig. 18, no. 7, 10.

⁴⁰ Dündar 2006, lev. XI, kat. no. U70.

⁴¹ Yaşar 2010, 59-60, lev. VI, U37.

⁴² Rotroff 2006, 295, fig. 65, no. 481.

olduğu belirtilmiştir⁴³. Olba-Şeytanderesi Vadisi kaya kült alanında bulunan benzer unguentariumun kaideden gövdeye yükselen kısmı korunmuş olup, MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir⁴⁴. Elaiussa Sebaste'de MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına⁴⁵, Tarsus-Keşbükü'de MÖ 2. yüzyıla ait örnekler bulunmuştur⁴⁶. Tralleis nekropolisinde bulunan örneğin MÖ 2. yüzyıla ait olduğu belirtilmiştir⁴⁷. Stratonikeia-Akdağ mezar grubu malzemeleri arasında değerlendirilen benzer diğer örnek, MÖ 2. yüzyıla dahil edilmiştir⁴⁸. İzmir Müzesi'nde tam korunmuş olan ve MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilen örneğin kaideden gövdeye geçiş kısmı Tyana unguentariumları ile benzerlik göstermektedir⁴⁹. Bu veriler ışığında Tyana örneklerinin MÖ 2. yüzyıla ait oldukları söylenebilir.

Ayak bölümü korunan kat. no. 6'nın tabanı keskin bir profile sahiptir (lev. 1.6). Benzer bir form Eretria'da bulunmuş ve MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁵⁰. Ephesos'ta bulunan benzer kaide örneği MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına aittir⁵¹. Patara'da bulunan form, Ephesos malzemesinin tarihi ile paralel bir örnektir⁵². Bu veriler doğrultusunda kat. no. 6'nın MÖ 2. yüzyıla ait olduğu önerilebilir.

Kat. no. 7'nin ayak ve kaide kısmı korunmuştur (lev. 2.7). Kaidesi profilli, kaide çapı dar ve ayak kısmı doludur. Benzer bir form Metropolis'te bulunmuş ve MÖ 2. yüzyılın başına tarihlenmiştir⁵³. Bu tip unguentariumlar Stobi'de *fusiform* tipler arasında değerlendirilmiştir⁵⁴. Atina Agorası'nda bulunan yakın bir örneğin MÖ 150 yılından hemen önceye ait olduğu dile getirilmiştir⁵⁵. Benzer örnekler yardımıyla kat. no. 7 MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Kat. no. 8'in ağız ve boyun kısmı korunmuş, gövde kısmı ele geçmemiştir (lev. 2.8). Tyana örneğinin ağız ve boyun formuna benzeyen iki farklı örnek Atina Agorası ile Tarsus-Gözlükule Höyüğü'nde kontekt buluntusu olarak ele geçmiştir. Atina Agorası'nda bulunan benzer örneğin dışa çekik ve sarkıtılmış bir ağız, uzun boynu ve yuvarlak bir gövdesi vardır. Atina Agorası örneği, MÖ 100-50 yıllarına dahil edilmiştir⁵⁶. Tarsus-Gözlükule Höyüğü'nde bulunan unguentarium, Tyana örneğinin ağız formuyla benzerlik göstermektedir ancak Gözlükule örneğinin gövde kısmı kalp şekline benzemekte ve bu haliyle kapasitesinin de az bir hacme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu örnek, Tarsus-Gözlükule Höyüğü'nde Orta Hellenistik Dönem'e (MÖ geç 3.-erken 2. yüzyıl) tarihlendirilmiştir⁵⁷. Tyana'nın bu formu iki merkez örneğinin ağız yapısıyla benzerdir. Fakat bu iki önemli merkez örneklerinin gövde yapıları farklılık göstermektedir. Stobi'de mezar buluntusu olarak ele geçen yakın tipin MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısı veya MÖ 1. yüzyıla ait olabileceği aktarılmıştır⁵⁸. Ephesos'ta bulunan

⁴³ Guz-Zilberstein 1995, 305, fig. 6. 26; 14, 21.

⁴⁴ Akçay 2013, 20, kat. no. 2.

⁴⁵ Ferrazzoli 2013, 262, pl. 3, no. 9.

⁴⁶ Körsulu ve Kılıç 2021, 186, kat. no. 108.

⁴⁷ Civelek 2001, lev. XXX; U4.

⁴⁸ Civelek 2006, 65, çiz. 6.

⁴⁹ Günay-Tuluk 1999, 146, abb. 6, no. 36.

⁵⁰ Metzger 1969, taf. 29, 12.

⁵¹ Mitsopoulos-Leon 1991, 147-148, taf. 212, O19.

⁵² Dündar 2006, lev. XII, kat. no. U81.

⁵³ Gürler 1994, 182, lev. 27, çiz. 37, no. 131.

⁵⁴ Anderson-Stojanović 1992, 83, pl. 68, no. 574.

⁵⁵ Rotroff 2006, 296, fig. 66, no. 496.

⁵⁶ Rotroff 2006, 160, 299, pl. 57, fig. 68, no. 522.

⁵⁷ Jones 1950, 229, fig. 187, 225.

⁵⁸ Anderson-Stojanović 1992, 83, pl. 67, no. 566.

yakın bir benzerinin tipik Hellenistik Dönem unguentariumlarından olduğu söylenmiştir⁵⁹. Metropolis'te MÖ 2. yüzyılın ortalarına⁶⁰, Patara'da MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilen örnekler vardır⁶¹. Tralleis'te hafif dışa çıkan ağız kısmı ve uzun boyun yapısıyla Tyana unguentariumuna benzeyen örnek, MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir⁶². Tyana unguentariumu için Tarsus-Gözlükule Höyüğü malzemesi diğer kentlerle kıyaslandığında daha erken bir tarihe gitmektedir. Unguentariumların form gelişimi ve diğer merkez buluntuları dikkate alındığında, kat. no. 8'in MÖ 2.-1. yüzyıla ait olabileceği söylenebilir.

Kat. no. 9'un kaidesinin tamamı, gövdesinin ise bir bölümü korunmuştur (lev. 2.9). Diğer örnekler nazaran kapasitesinin biraz daha geniş olduğu, gövde formundan anlaşılmaktadır. Kat. no. 10-13'ün dip ve ayak kısımları korunmuştur (lev. 2.10-13). Korunan bölümlerinden bunların kat. no. 9 ile aynı forma sahip olduğu söylenebilir. Bu tip unguentariumlar Ashdod'da bulunmuş ve MÖ 2. yüzyılın ortasına tarihlendirilmiştir⁶³. Hama'daki örnekler, Ashdod örneklerinin tarihiyle paraleldir⁶⁴. Nagidos'ta bulunan unguentarium MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreğine dahil edilmiştir⁶⁵. Tarsus-Gözlükule Höyüğü'nde bulunan benzer form, Geç Hellenistik Dönem'e tarihlenen tabakada ele geçmiştir⁶⁶. Tyana unguentariumunun gövde kısmı ile benzer bir örnek Adana Müzesi'nde korunmakta olup, MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir⁶⁷. Tralleis'te MÖ 2. yüzyıla⁶⁸, Stratonikeia nekropolisinde MÖ 2. yüzyıl ortaları ile MÖ 1. yüzyıla⁶⁹, Smyrna'da MÖ 1. yüzyıla⁷⁰ tarihlendirilen benzer formlar vardır. Chios'ta mezar buluntusu olarak ele geçen örneğin MÖ 1. yüzyıla ait olduğu belirtilmiştir⁷¹. Eretria'da⁷² ve Gindaros'ta⁷³ MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiş benzer örnekler vardır. Salamis'ten yakın bir örnek, Hellenistik II evresine dahil edilmiştir⁷⁴. Yukarıda sözü edilen benzer örnekler yardımıyla kat. no. 9-13'ün MÖ 2. ve 1. yüzyıla ait olduğu söylenebilir.

Kat. no. 14'ün kaide ve gövdesi korunmuştur (lev. 2.14). Kat. no. 9'a nazaran daha az kapasiteye sahip olduğu anlaşılmaktadır. Kat. no. 15 ve 16'nın kaidesinin tamamı, gövdesinin ise az bir bölümü ele geçmiştir (lev. 3.15-16). Sözü edilen bu örneklerin kaideleri dardır. Bu tip unguentariumlar Kelenderis'te bulunmuş ve MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁷⁵. Olba'da bulunan, dip ve ayak kısmı korunmuş olan parça, MÖ 2. yüzyılın ikinci yarısına aittir⁷⁶. Diocaesarea doğu nekropolisinde yapılan çalışmalarda, sikke buluntuları dikkate alınarak MÖ 164-27 yılları arasında tarihlendirilen kontekstte benzer bir örnek yer almaktadır⁷⁷. Elaiussa Sebaste'de bulunan unguentariumun MÖ geç 2. yüzyıl ile

⁵⁹ Gassner 1997, 99-100, taf. 28, no. 351.

⁶⁰ Gürler 1994, 185, çiz. 39, no. 139.

⁶¹ Dündar 2008, 110-111, lev. 7, no. U76.

⁶² Saraçoğlu 2011, 22, kat. no. 23.

⁶³ Dothan 1971, fig. 18, no. 9-10.

⁶⁴ Christensen ve Johansen 1971, 45, fig. 23, 198-199.

⁶⁵ Körsulu 2011, 75-76, res. 19-20.

⁶⁶ Jones 1950, Fig. 187, no. 233.

⁶⁷ Nasıfoğlu 2021, 60, kat. no. U30.

⁶⁸ Civelek 2001, lev. XXX, U4.

⁶⁹ Boysal ve Kadioğlu 1999, res. 4, çiz. 11.

⁷⁰ Ersoy 2020, 145, lev. 112, no. 545.

⁷¹ Anderson 1954, 162, fig. 18, no. 341-342.

⁷² Metzger 1969, taf. 29, 12.

⁷³ Kramer 2004, 214-215, taf. 100, no. 13.

⁷⁴ Diederichs 1980, pl. 3, 21.

⁷⁵ Zoroğlu 2000, 308, pl. 110, 11, no. 25.

⁷⁶ Akçay 2013, 21, kat. no. 4.

⁷⁷ Uygun 2022, 82, 106, no. III. 140.

erken 1. yüzyıla ait olduğu önerilmiştir⁷⁸. Metropolis'te MÖ 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilen bir örnek⁷⁹, Tyana unguentariumları ile benzerdir. Tarsus Donuktaş'ta bulunan benzer bir unguentarium MÖ 3. yüzyıl ile 2. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir⁸⁰ ancak farklı merkezlerde bulunan benzer örnekler dikkate alındığında, bu erken bir tarihtir. Tralleis'te MÖ 2. yüzyılın ortasına⁸¹, Stratonikeia nekropolisinde ise MÖ 2. yüzyıl ortası-1. yüzyıla tarihlendirilen⁸² benzer örnekler bulunmuştur. Gövde kısmı korunan Gindaros örneği MÖ 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁸³. Amisos'ta bulunan ve üst gövde kısmı Tyana örneğine göre biraz daha şişkin olan unguentariumun MÖ 123–62 yılları arasına ait olduğu ifade edilmiştir⁸⁴. Atina Agorası'nda bulunan benzer bir tipin gri unguentariumlara benzediği ve MÖ 2. yüzyılın ikinci çeyreğine ya da bu tarihin sonrasına ait olduğu belirtilmiştir⁸⁵. Tyana buluntusuna göre daha şişkin bir gövde yapısına sahip olan Salamis örneği Hellenistik II evresine tarihlendirilmiştir⁸⁶. Sözü edilen bu örneklerden hareketle kat. no. 14-16 MÖ 2.-1. yüzyıla tarihlendirilebilir.

Kaide ve ayak kısımları korunan kat. no. 17-19'un (lev. 3.17-19) benzerleri Tralleis'te bulunmuş olup, MÖ erken 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁸⁷. Tralleis örneği özellikle kaide profili bakımından Tyana unguentariumlarıyla benzerdir. Salamis'te bulunan benzer örneğin Hellenistik II evresine ait olduğu belirtilmiştir⁸⁸. Bu verilerden yola çıkarak, Tyana örneklerinin MÖ 2.-1. yüzyıla ait olduğu söylenebilir.

Kat. no. 20'nin ağız ve boyun kısmının tamamı, gövdesinin ise az bir bölümü ele geçmiştir (lev. 3.20). Dışa çekik, yuvarlatılmış ağız ve uzun boyun yapısına sahiptir. Boyun kısmında yivler bulunmaktadır. Kat. no. 20'nin tek benzer örneği İzmir Müzesi'nde tespit edilmiş olup, MÖ 1. yüzyılın başına tarihlendirilmiştir⁸⁹. Dolayısıyla bu tarih Tyana örneği için de kabul edilebilir.

Sonuç

Şimdiye kadar yapılan çalışmalarda Tyana'da Hellenistik Dönem'in başından itibaren seramik buluntuların varlığı tespit edilmiştir. Bunlar Orta Anadolu boyalı seramikleriyle ilişkili Erken Hellenistik Dönem'den itibaren görülen çeşitli kâse ve tabaklardır⁹⁰. Bu döneme ait parçalar, bölgenin ve Tyana ile çevresinin yerel seramikleri hakkında bilgi vermektedir. Bunun dışında Hellenistik Dönem'in karakteristik gruplarından Megara kaseleri, ince cidarlı seramikler ve üzerindeki bezemenin MÖ 2. yüzyıl özelliği gösterdiği önerilen, palmiye bezemeli bir kalıp önemli verilerdendir⁹¹. Doğu Sigillata A grubu kaplar⁹² ve bunların bazı taklit örnekleri ise Geç Hellenistik Dönem'i temsil etmektedir⁹³.

⁷⁸ Ferrazzoli 2013, 262, pl. 3, no. 13.

⁷⁹ Gürler 1994, 187, çiz. 40, no. 143.

⁸⁰ Baylan 2001, 64, kat. no. 2.

⁸¹ Civelek 2001, 127, XXX, U29.

⁸² Boysal ve Kadıoğlu 1999, res. 4, çiz. 13.

⁸³ Kramer 2004, 214-215, taf. 100, no. 14.

⁸⁴ Kaya ve Temür 2021, 156, kat. no. 21.

⁸⁵ Rotroff 2006, 299, fig. 67, no. 518.

⁸⁶ Diederichs 1980, pl. 3, 21.

⁸⁷ Saraçoğlu 2011, 17, kat. no. 14; u14.

⁸⁸ Diederichs 1980, pl. 3, 21.

⁸⁹ Günay 1989, 55-56, çiz. xııa, kat. no. 47.

⁹⁰ Körsulu 2019, 99-101, fig. 1-3.

⁹¹ Mondin 2014, 35-41.

⁹² Mondin 2014, 37, fig. 1, no. 1-21; Körsulu 2019, 102, fig. 4.

⁹³ Körsulu 2019, 103, fig. 5.

Tyana'nın Hellenistik Dönemi'ne ait seramik buluntular arasında önemli bir yere sahip olan unguentariumlar MÖ 3. yüzyıldan başlayarak MÖ 1. yüzyıla kadar devam eden kullanımı göstermektedir. Tyana unguentariumları, tek örnekle temsil edilen kubbe formunda ağız kenarlı bir tip ile iç gövdeli tiplerde gelişimini göstermiştir ve bu örnekler kesintisiz bir kronoloji sunmaktadır. Tek örnekle temsil edilen kubbe formunda ağız kenarlı unguentarium (kat. no. 1; lev.1.1), MÖ 3. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir. İç gövdeli örneklerden kat. no. 2 ise (lev. 1.2) MÖ 3.-2. yüzyıla aittir. Bunların dışındaki Tyana buluntusu unguentariumlar (kat. no. 3-20; lev. 1-3) MÖ 2. yüzyıl ile 1. yüzyıla tarihlenmektedir.

Tyana antik kentinde MÖ 2. ve 1. yüzyıllarda önemli gelişmeler yaşanmıştır. Seleukos Krallığı ile başlayan evliliklere dayalı ittifak politikası, Pergamon Krallığı ile zirveye ulaşmıştır⁹⁴. Kappadokia Kralı, kızı Stratonike'yi ilk önce II. Eumenes, onun ölümünün ardından II. Attalos ile evlendirmiş, böylece ilişkileri güçlendirmiştir. Pergamon ile devam eden iyi ilişkiler esnasında MÖ 163-130 yıllarında V. Ariarathes belli bir dönem (yönetim yıllarının başlarında) tahtını kaybetmiş, Pergamon Kralı II. Attalos sayesinde tahtını geri almıştır⁹⁵. Stratejik konuma sahip olan Tyana bu dönemde bir polis olarak organize edilmiş⁹⁶ ve bir kentte yer alması gereken kamu yapıları inşa edilmiştir⁹⁷. Bu dönemde kentte Grek panteonundaki tanrılar adına oyunlar ve festivaller düzenlenmiş⁹⁸ ve Tyana'da sikke basımı da düzenli hale gelmiştir⁹⁹. MÖ 1. yüzyılda Roma'nın desteğini alan yerel vasal krallar, VI. Mithridates'e karşı Roma'nın yanında yer almışlardır¹⁰⁰. MÖ 2. yüzyıldan itibaren kısa süreli olumsuz gelişen siyasi olaylara rağmen bölgede dolayısıyla Tyana'da sosyal ve ekonomik hayat zenginleştirilerek istikrarlı bir ortam oluşturulmuştur.

Kentte ele geçen seramik buluntuların yayılımı Hellenistik Dönem boyunca takip edilebilmektedir ancak bu çalışmada ele alınan unguentariumlar dışındaki grupların kronolojik dağılımı açık değildir¹⁰¹. Tyana'da bulunan unguentariumların genellikle MÖ 2. ve 1. yüzyıllarda yoğunluk göstermesi, bu yüzyıllarda kentte yaşanan parlak dönemi desteklemektedir.

Tyana'da gerçekleştirilen arkeolojik çalışmalar sırasında bir kalıbın tespit edilmesi, kentte veya çevresinde seramik üretimi yapılmış olabileceği fikrinin öne çıkmasını sağlamıştır. Ayrıca ele geçen ithal kapların yanında bunların taklitlerine de ulaşılması, bu fikri destekler niteliktedir. Çalışma konumuzu oluşturan unguentariumların yerel üretim olup olmadığını söylemek şimdilik mümkün değildir ancak kentte ya da yakın çevresinde var olduğu düşünülen yerel atölyelerde bu formların da üretilmiş olma ihtimali vardır.

Bu çalışmada ele alınan Tyana unguentariumları nekropolis buluntuları olmadığından, cenaze ritüelleriyle ilişkili bir kullanımdan söz etmek mümkün değildir. Bunlar, kentte yapılan yüzey araştırmalarında, kentin hamamında ve kilisesinde yapılan kazılarda ele geçmiştir. Buna göre söz konusu Tyana unguentariumları günlük yaşamda çeşitli amaçlar için kullanılmış olmalıdır.

⁹⁴ Cramer 1832, 108-109; Kappadokia Krallığı'nın siyasi evlilikler sayesinde kurmuş olduğu ittifaklar için Bkz.; Soslu 2017, 9-29; Speidel 2019, 121.

⁹⁵ Pol. XXXII, 249-253 vd., XXXIII, 269-271; Arslan 2007, 67, dn. 306; McShane 1964, 186-187; Allen 1983, 82; Gehrke 2014, 137.

⁹⁶ Strabon XII, II, 7.

⁹⁷ Berges 2002, 183; Bölükbaş 2020, 71-77, 104-107.

⁹⁸ Magie 1950, 493-494.

⁹⁹ Mørkhom 2000, 206.

¹⁰⁰ Str. XII, II, 11.

¹⁰¹ Söz konusu seramik buluntuların detaylı çalışması yayına hazırlanmaktadır.

Teşekkür

Tyana antik kentinde ele geçen malzeme grubunu çalışmama izin veren Tyana Kazı ve Araştırmaları Başkanı Prof. Dr. Osman Doğanay'a teşekkür ederim. Çalışmalarında yanımda olan ve beni destekleyen hocam Doç. Dr. Hatice Körsülü'ya ayrıca teşekkür ederim.

Katalog

(Katalogda kullanılan kısaltmalar; Y.: Yükseklik, A.Ç.: Ağız Çapı, K.Ç.: Kaide Çapı).

Kat. No.: 1 (Lev. 1.1)

Buluntu No.: TYN-411.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2013, - .

Ölçüler: K.Ç.: 2,8 cm; Y.: 7,5 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 6/6 reddish yellow. KM: Az miktarda ince kireç ve taşçık bulunmaktadır. Sıkı, düzgün, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. Krem rengi astara sahiptir. Kaidesinin tamamı ile gövdesinin bir bölümü korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 3. yüzyılın 2. yarısı.

Kat. No.: 2 (Lev. 1.2)

Buluntu No.: TYN-406.

Buluntu Yılı ve Yeri: - .

Ölçüler: Y.: 5,9 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 5/6 brown. KM: Yoğun miktarda irili-ufaklı taş, az miktarda kireç, mika vardır. Orta, engebeli, az iri-ufak gözenekli ve iyi pişmiştir. Astarsızdır. Boyun ve gövdesinin bir bölümü korunmuştur. Ovoid bir gövdesi vardır. Kalın cidarlıdır. Gövdesi aşağıya doğru kalınlaşarak inmektedir.

Tarih: MÖ 3.-2. yüzyıl.

Kat. No.: 3 (Lev. 1.3)

Buluntu No.: TYN-430.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2008, - .

Ölçüler: Y.: 14 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 5/4 brown. KM: Yoğun miktarda irili-ufaklı taş, az kireç ve mika bulunmaktadır. Orta, engebeli, az iri gözenekli ve iyi pişmiştir. Astarsızdır. Boyun ve gövde kısmı korunmuştur. Kaideye doğru uzanan kısmın bir bölümü korunmuştur. Boyun kısmı uzun, gövdesi iç biçimlidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kat. No.: 4 (Lev. 1.4)

Buluntu No.: TYN-407.

Buluntu Yılı ve Yeri: - .

Ölçüler: Y.: 9,4 cm.

Tanım: HR: 5 YR 6/4 light reddish brown. KM: Az ince taş, kireç ve mika vardır. Sıkı, düzgün, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Dışı krem rengi, içi astarsızdır. Kaidesi korunamamış ancak kaideden gövdeye geçiş kısmı korunmuştur. Kalın cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kat. No.: 5 (Lev. 1.5)

Buluntu No.: TYN-409.

Buluntu Yılı ve Yeri: - .

Ölçüler: Y.: 9 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 4/1 dark gray. KM: İrili-ufaklı taş, kireç ve az mika bulunmaktadır. Kaba, engebeli, yoğun iri gözenekli, iyi pişmiştir. Astarsızdır. Kaidesi korunamamış ancak kaideden gövdeye geçiş kısmı korunmuştur. Kalın cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kat. No.: 6 (Lev. 1.6)

Buluntu No.: TYN-427.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2009, - .

Ölçüler: K.Ç.: 3,1 cm; Y.: 4,6 cm.

Tanım: HR: 5 YR 6/4 light reddish brown. KM: Az miktarda iri-ufak taş, az kireç ve mika vardır. Sıkı, düzgün, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Astarsızdır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. İnce cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kat. No.: 7 (Lev. 2.7)

Buluntu No.: TYN-433.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Yüzey.

Ölçüler: K.Ç.: 5,1 cm; Y.: 3,8 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 6/4 light brown. KM: Az miktarda ince taş ve mika görülmektedir. Sıkı, düzgün, çok ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Krem rengi astarlıdır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. İnce cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2. yüzyıl.

Kat. No.: 8 (Lev. 2.8)

Buluntu No.: TYN-435.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Yüzey.

Ölçüler: A.Ç.: 3,8 cm; Y.: 6 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 5/1 gray. KM: Yoğun miktarda ince taş, az kireç ve az mika görülmektedir. Kaba, engebeli, çok ince az gözenekli, iyi pişmiştir. Dışı, içte ağız kenarı kırmızı astarlıdır. Ağız ve boyun kısmı korunmuştur. Dışa çekik, köşeli bir ağız yapısına sahiptir. Boyun kısmı uzundur. İnce cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 9 (Lev. 2.9)

Buluntu No.: TYN-434.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Yüzey.

Ölçüler: K.Ç.: 3,4 cm; Y.: 12,5 cm.

Tanım: HR: 5 YR 5/6 yellowish red. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş, kireç ve mika bulunmaktadır. Kaba, engebeli, yoğun iri gözenekli ve iyi pişmiştir. Astarsızdır. Kaide ve gövdesinin bir bölümü korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 10 (Lev. 2.10)

Buluntu No.: TYN-417.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Hamam.

Ölçüler: K.Ç.: 2,7 cm; Y.: 3,1 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 6/4 light brown. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş, az kireç ve mika bulunmaktadır. Orta engebeli, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Krem rengi astarlıdır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 11 (Lev. 2.11)

Buluntu No.: TYN-429.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Hamam.

Ölçüler: K.Ç.: 3,3 cm; Y.: 3,4 cm.

Tanım: HR: 5 YR 6/4 light reddish brown. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş, az kireç ve mika vardır. Kaba, engebeli, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. Krem rengi astarlıdır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 12 (Lev. 2.12)

Buluntu No.: TYN-415.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Hamam.

Ölçüler: K.Ç.: 3,3 cm; Y.: 2,3 cm.

Tanım: HR: 5 YR 5/6 yellowish red. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş, az miktarda kireç ve mika bulunmaktadır. Sıkı, düzgün, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Astarsızdır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 13 (Lev. 2.13)

Buluntu No.: TYN-413.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2010, - .

Ölçüler: K.Ç.: 2,4 cm; Y.: 4 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 4/4 brown. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş, az miktarda kireç vardır. Sıkı, düzgün, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. Mat siyah-gri astarlıdır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 14 (Lev. 2.14)

Buluntu No.: TYN-432.

Buluntu Yılı ve Yeri: -

Ölçüler: K.Ç.: 2, 2 cm; Y.: 13 cm.

Tanım: HR: 5 YR 6/4 light reddish brown. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş, kireç ve mika vardır. Sıkı, düzgün, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Krem rengi astar ile kaplıdır. Kaide ve gövdesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. Gövdesi ovoid şeklindedir. İnce cidarlıdır.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 15 (Lev. 3.15)

Buluntu No.: TYN-405.

Buluntu Yılı ve Yeri: -

Ölçüler: K.Ç.: 2,5 cm; Y.: 6,5 cm.

Tanım: HR: 10 YR 7/4 very pale brown. KM: Az miktarda iri-ufak taş görülmektedir. Sıkı, düzgün, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Dışı krem rengi astar ile kaplıdır. İçi astarsızdır. Kaidesinin tamamı, gövdesinin ise bir kısmı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 16 (Lev. 3.16)

Buluntu No.: AAA4-3.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2017, Kilise.

Ölçüler: K.Ç.: 3 cm; Y.: 6,4 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 7/4 pink. KM: Az miktarda taş, ince kum, ince kireç ve mika vardır. Sıkı, düzgün, az ince gözenekli ve iyi pişmiştir. Dışı krem rengi astar ile kaplıdır. İçi astarsızdır. Kaidesinin tamamı, gövdesinin ise bir kısmı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 17 (Lev. 3.17)

Buluntu No.: TYN-414.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2013, -

Ölçüler: K.Ç.: 3,5 cm; Y.: 4,7 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 4/4 brown. KM: Yoğun miktarda iri-ufak taş ve kireç görülmektedir. Sıkı, düzgün, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. Mat siyah astara sahiptir. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 18 (Lev. 3.18)

Buluntu No.: TYN-431.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Yüzey.

Ölçüler: K.Ç.: 2,6 cm; Y.: 3,5 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 6/4 light brown. KM: Az miktarda çok ince kireç vardır. Sıkı, düzgün, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. Kırmızı astar izleri görülmektedir. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 19 (Lev. 3.19)

Buluntu No.: TYN-428.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2009, -

Ölçüler: K.Ç.: 1,8 cm; Y.: 2,5 cm.

Tanım: HR: 5 YR 5/6 yellowish red. KM: Az miktarda ince taş bulunmaktadır. Sıkı, düzgün, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. Kırmızı astar izleri vardır. Kaidesinin tamamı korunmuştur. Düz diplidir. İnce cidara sahiptir.

Tarih: MÖ 2.-1. yüzyıl.

Kat. No.: 20 (Lev. 3.20)

Buluntu No.: TYN-422.

Buluntu Yılı ve Yeri: 2003, Hamam.

Ölçüler: A.Ç.: 3,6 cm; Y.: 11,7 cm.

Tanım: HR: 7.5 YR 6/6 reddish yellow. KM: Bol mika, az ince kireç ve az taş bulunmaktadır. Sıkı, düzgün, gözeneksiz ve iyi pişmiştir. İçi siyah astarla kaplıdır. Dışı kahverengi astarlı olup, ağız kısmında siyah renginde daldırma teknik kullanılmıştır. Ağız ve boyun kısmının tamamı korunmuştur. Gövdesinin bir bölümü korunmuştur. Dışa çekik, yuvarlatılmış bir ağıza sahiptir. Uzun bir boynu vardır. Boyun kısmında yivleri bulunmaktadır. İnce cidarlıdır.

Tarih: MÖ 1. yüzyılın başı.

Bibliyografya

Antik Kaynaklar

Pol. = Polybius, *Historiae*. Kullanılan tercüme: Paton, W.R. 1927. *The History of Polybius VI*. Cambridge: Oxford University Press.

Str. = Strabo, *Geographica*. Kullanılan tercüme: Pekman, A. 2000. *Strabon, Geographika. Antik Anadolu Coğrafyası, Kitap XII-XIII-XIV*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

Modern Kaynaklar

Akçay, T. 2013. "Olba'da Şeytanderesi Vadisi'ndeki Kaya Kült Alanında Bulunan Unguentariae." *Selevcia III*: 9-29.

Allen, R.E. 1983. *The Attalid Kingdom*. Oxford: Oxford University Press.

Anderson, J. K. 1954. "Excavations at the Ridge of Kofina in Chios." *BSA* 49: 129-187.

Anderson-Stojanović, V. R. 1987. "The Chronology and Function of Ceramic Unguentaria." *AJA* 91: 105-122.

Anderson-Stojanović, V. R. 1992. *Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery*. Result of the Joint American-Yugoslav Archaeological Investigations, 1970-1981, Vol. 1. Princeton: Princeton University Press.

Arslan, N. 2004. "Antioceia (Pisidya) Kazılarında Bulunan Seramikler." *Olba X*: 209-238.

Arslan, M. 2007. *Mithridates VI. Eupator: Roma'nın Büyük Düşmanı*. İstanbul: Odin Yayıncılık.

Aström, P. 1964. "Two Unguentaria and an Obol." *Opúsculo Atheniensia* 7: 187-190.

Baylan, E. 2001. "Çanak Çömlek Buluntuları." *Tarsus Donuktaş Kazı Raporu*, 57-67. İstanbul: TASK Vakfı.

Berges, D. 2002. "Tyana in Kappadokien. Von der hethitischen Residenz zur gräcorömischen Colonia." *AW* 33(2): 177-187.

Berges, D. ve J. Nolle, 2000. *Tyana I-II, Archäologisch-Historische Untersuchungen zum Südwestlichen Kappadokien*. Bonn: Habelt.

Boysal, Y. ve M. Kadioğlu, 1999. "1997 Yılı Stratonikeia Nekropol Çalışmaları." *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 20(2): 215-228.

Bölükbaş, M. 2020. "Bir Kappadokia Kenti: Tyana." Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi.

Christensen, A.P. ve C.F. Johansen, 1971. *Les poteries hellénistiques et les terres sigillées orientales*. Copenhagen: Nationalmuseets.

Civelek, A. 2001. "Tralleis Nekropolisi Buluntuları Işığında Hellenistik ve Roma Dönemi Seramiği." Doktora Tezi, Ege Üniversitesi.

Civelek, A. 2006. "Stratonikeia-Akdağ Nekropolisi'nden Bir Mezar." *Anadolu/Anatolia* 30: 55-73.

Cramer, J.A. 1832. *Description of Asia Minor*. Oxford: Oxford University Press.

Diederichs, C. 1980. *Céramiques hellénistiques, romaines et byzantines*. Paris: Diffusion de Boccard.

Doğanay, O. 2019. *Tyana Kazı ve Araştırmaları I*. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.

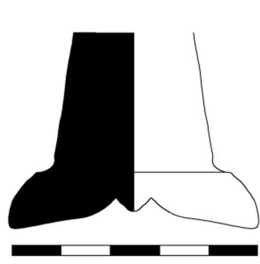
- Dothan, D. 1971. *Ashdod II-III: The Second and Third Seasons of Excavations: 1963, 1965, Soundings in 1967, vol. 1*. Jerusalem: Department of Antiquities and Museums.
- Dotterweich, U. 1999. *Unguentarien mit kuppelförmiger Mündung aus Knidos*. Möhnese: Bibliopolis.
- Dündar, E. 2006. "Hellenistik ve Roma Dönemleri Patara Unguentariumları." Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi.
- Dündar, E. 2008. *Patara Unguentariumları. Patara IV.1*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Ersoy, A. 2020. *Smyrna/İzmir Hellenistik Dönem Seramiği*. İstanbul: Ege Yayınları.
- Ferrazzoli, A.F. 2003. "Ceramiche Sigillate Orientali." *Elaiussa Sebaste 2*, Ed. E. Schneider, 649-707. Roma: L'Erma di Bretschneider.
- Gassner, V. 1997. *Das Südtor der Tetragonos-Agora. Keramik und Kleinfunde. Ephesos XIII (1.1)*. Wien: Austrian Academy of Sciences Press.
- Gehrke, H.J. 2014. "Bir Antik Dönem Metropolünün Tarihçesi." *Anadolu'da Hellenistik Bir Başkent: Pergamon*, Eds. F. Pirson ve A. Scholl, 122-143. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Giudice, F. 1994. *Report of the Department of Antiquities Cyprus*. Nicosia: Department of Antiquities, Cyprus.
- Guz-Zilberstein, B. 1995. The Typology of the Hellenistic Coarse Ware and Selected Loci of the Hellenistic and Roman Periods." *Excavations at Dor, Final Report: Vol. 1B – Areas A and C: The Finds (Qedem Reports 2)*, Ed. E. Stern, 289-433. Jerusalem: Hebrew University of Jerusalem.
- Günay, G. 1989. "İzmir Müzesinde Bulunan Unguentariumlar." Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
- Günay-Tuluk, G. 1999. "Die Unguentarien im Museum von İzmir." *Anatolia Antiqua VII*: 127-166.
- Gürler, B. 1994. "Metropolis'in Hellenistik Dönem Seramiği." Doktora Tezi, Ege Üniversitesi.
- Hayes, J.W. 1991. *The Hellenistic and Roman Pottery*. Nicosia: Cyprus Printed by Imprinta.
- Hild, F. ve M. Restle, 1981. *Kappadokien (Kappadokia, Charsianon, Sebasteia und Lykandos)*. Tabula Imperii Byzantini II. Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Jones, F.F. 1950. *Pottery. Excavations at Gözlü Kule, Tarsus I. The Hellenistic and Roman Periods*, Ed. H. Goldman, 149-296. Princeton: Princeton University Press.
- Kaya, B. ve A. Temür, 2021. "Amisos'tan Bir Grup Mezar Buluntusu: Unguentarium." *TÜBA-KED 23*: 141-160.
- Körsulu, H. 2011. "Nagidos Unguentariumları." *Tüba-Ar 14*: 69-86.
- Körsulu, H. 2019. "Tyana Yeni Dönem Kazıları Hellenistik ve Roma Seramikleri Üzerine İlk Gözlemler." *Tyana Kazı ve Araştırmaları I*, Ed. O. Doğanay, 97-106. İstanbul: Arkeoloji ve Sanat Yayınları.
- Körsulu, H. ve T. Kılıç, 2021. "Keşbükü Hellenistik ve Roma Dönemi Seramikleri." *Tarsus Araştırmaları II*, Ed. D. Kaplan, 101-190. Ankara: Bilgin Kültür Sanat.

- Kramer, N. 2004. *Gindaros: Geschichte und Archäologie einer Siedlung im nordwestlichen Syrien von hellenistischer bis in frühbyzantinische Zeit*. München: VML, Verlag Marie Leidorf.
- Magie, D. 1950. *Roman Rule in Asia Minor, Vol. 1*, New Jersey: Princeton University Press.
- Mcshane, R.B. 1964. *The Foreign Policy of the Attalids of Pergamun*. Urbana: Illionis University Press.
- Metzger, I.R. 1969. *Die Hellenistische Keramik in Eretrai*. Bern: A. Francke Verlag AG.
- Mitsopoulos-Leon, V. 1991. *Die Basilika am Staatmark in Ephesos, Kleinfunde 1, Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit*, Ephesos IX (2.2). Wien: Verlag der Osterreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Mondin, C. 2012. "La ceramica tardoantica di Tyana (Cappadocia meridionale - Turchia). Tra continuità e discontinuità nell'entroterra anatolico." *Rei Cretariae Romanæ Fautorum Acta* 42: 7-14.
- Mondin, C. 2014. "Hellenistic and Roman Fine Wares from the Byzantine Contexts in Tyana/Kemerhisar (South Cappadocia)." *Rei Cretariae Romanæ Fautorum Acta* 43: 35-42.
- Mørkholm, O. 2000. *Erken Hellenistik Çağ Sikkeleri*. Çev. O. Tekin, İstanbul: Homer Kitabevi.
- Nasifoğlu, D. 2021. "Adana Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Unguentarium." Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi.
- Rotroff, S.I. 1997. *Hellenistic Pottery. Athenian and Imported Wheelmade Table Ware and Related Material. Agora XXIX*. Princeton: The American School of Classical Studies at Athens.
- Rotroff, S. I. 2006. *Hellenistic Pottery: The Plain Ware. Agora XXXIII*. Princeton: The American School of Classical Studies at Athens.
- Saraçoğlu, A. 2011. "Hellenistic and Roman Unguentaria from the Necropolis of Tralleis." *Anadolu/Anatolia* 37: 1-42.
- Schmaltz, B. 1991. "Kaunos 1988/89." *Bulleten* 55: 121-207.
- Soslu, S. 2017. "Kappadokia Krallığı'nda Siyasi Evlilikler ile Kurulan İttifaklar." *Türk Arkeoloji Dergisi* 36: 9-29.
- Speidel, M.A. 2019. "Hellenistik Kappadokia Krallığı." *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Anadolu. Krallar, İmparatorlar, Kent Devletleri*, Ed. O. Tekin, 118-132. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Thompson, H.A. 1934. "Two Centuries of Hellenistic Pottery." *Hesperia* 3(4): 311-476.
- Uygun, Ç. 2022. "Diocaesarea Doğu Nekropolis Seramikleri." *Diocaesarea Araştırmaları I*, Ed. Ü. Aydınöglü, 71-107. Ankara: Bilgin Kültür ve Sanat.
- Yaşar, A. 2010. "Milet Müzesi'nde Bulunan Hellenistik ve Roma Dönemi Unguentariumları." Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi.
- Zoroğlu, L. 2000. "1998 Yılı Kelenderis Kazı Çalışmaları." *Kazı Sonuçları Toplantısı* 21(2), 323-336.

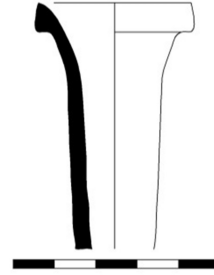
Levha 1

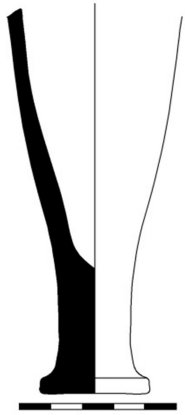
Levha 2

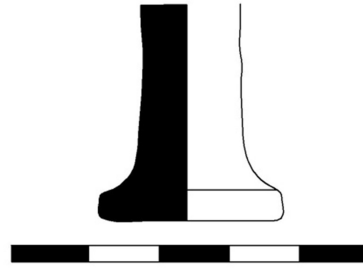
7

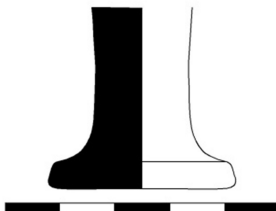
8

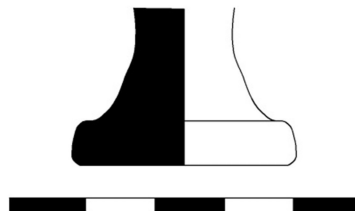
9

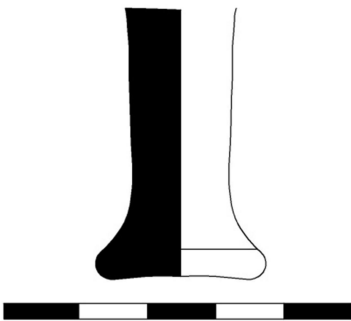
10

11

12

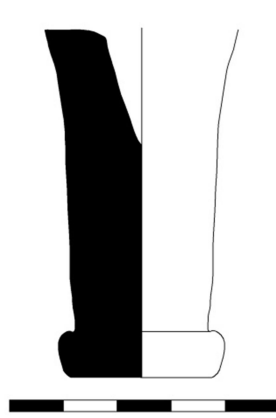
13

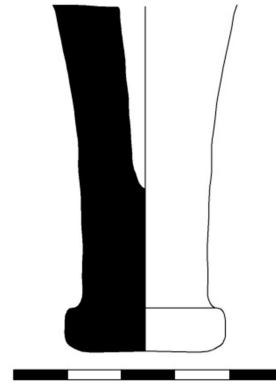
14

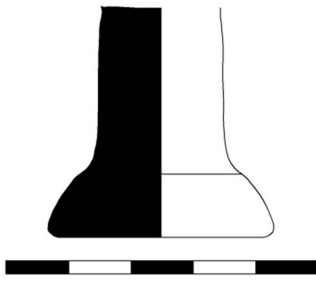
Levha 3

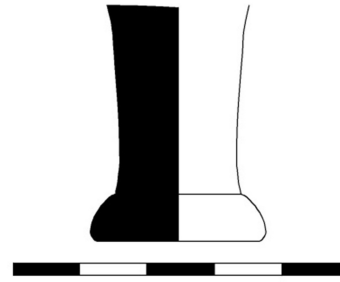
15

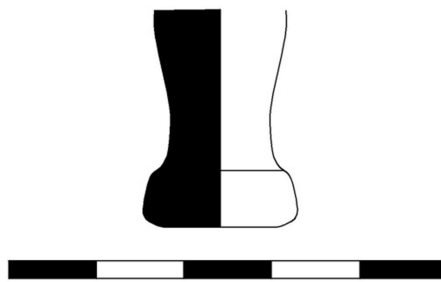
16

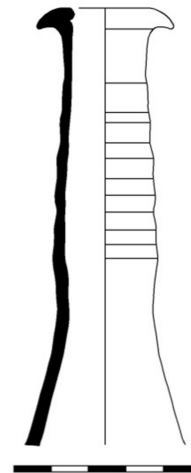
17

18

19

20

